

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 191/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa, súdneho exekútora [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného [REDACTED], proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3Co/303/2018 z 31. októbra 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/145/2020 z 28. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) namietanými rozhodnutiami. Sťažovateľ navrhol namietané uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako súdny exekútor vykonal 20. januára 2012 dražbu nehnuteľnosti a udelil príklep vydražiteľovi, ktorý zaplatil najvyššie podanie v sume 197 400 eur. Odmena sťažovateľa ako súdneho exekútora by predstavovala sumu 33 193,92 eur bez DPH. Následne 23. januára 2012 sťažovateľ podal návrh na schválenie príklepu súdom. Okresný súd Nitra uznesením sp. zn. 10Er/255/2011 z 8. marca 2012 (ďalej len „prvé uznesenie o neschválení príklepu“) v konaní neschválil príklep udelený na dražbe nehnuteľnosti vydražiteľovi, pretože na majetok povinného bol po udelení príklepu vyhlásený konkurz. Najvyšší súd na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky rozhodnutím sp. zn. 2M Cdo/29/2012 z 30. septembra 2013 zrušil prvé uznesenie o neschválení príklepu a vec vrátil Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie pre nesprávne právne posúdenie veci.

3. Okresný súd Nitra následne uznesením sp. zn. 10Er/255/2011 z 10. apríla 2014 (právoplatným 11. augusta 2014), t. j. po približne 2,5 roku od svojho prvého rozhodnutia (ďalej aj „druhé uznesenie o neschválení príklepu“), opätovne neschválil príklep udelený na dražbe nehnuteľnosti v prospech vydražiteľa, pretože vydražiteľ ani správca konkurznej podstaty úpadcu nepodali potrebný návrh na schválenie príklepu.

4. Sťažovateľ ako súdny exekútor listom z 9. júna 2015 podal návrh na predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky tejto žiadosti pri jej predbežnom prerokovaní 14. decembra 2015 nevyhovelo.

5. Sťažovateľ sa žalobou doručenou 2. marca 2016 Okresnému súdu Bratislava I domáhal zaplatenia sumy 40 752,20 eur z titulu náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci v dôsledku zrušeného nezákonného prvého uznesenia o neschválení príklepu. Spôsobená škoda sťažovateľa spočívala v ušlom zisku v podobe odmeny súdneho exekútora, na ktorú by mu vznikol nárok v prípade, ak by tento súd rozhodol v súlade so zákonom a schválil príklep.

6. Okresný súd Bratislava I rozsudkom sp. zn. 19C/27/2016 z 23. marca 2017 žalobu v tejto veci zamietol a konštatoval, že sťažovateľ nemal aktívnu vecnú legitimáciu na domáhanie sa náhrady škody, pretože v uvedenom konaní nemal postavenie účastníka konania. Okresný súd Bratislava I podľa sťažovateľa nepovažoval zrušené rozhodnutie za nezákonné a poukázal na to, že sťažovateľ si mal uplatniť ušlý zisk od povinného ako pohľadávku v konkurznom konaní.

7. Na základe sťažovateľom podaného odvolania krajský súd namietaným rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I ako vecne správny. Sťažovateľ podal proti namietanému rozsudku krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnil podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), t. j. otázkou, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. V rámci dovolania v čl. III ods. 4 na strane 2 sťažovateľ uviedol: *„Máme za to, že vo vzťahu k otázke či súdny exekútor bol aktívne legitimovaný na podanie žaloby o náhradu škody a či existovala príčinná súvislosť medzi vznikom škody a nezákonným rozhodnutím súdu záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.“*

8. Napriek skutočnosti, že sťažovateľ svoju otázku v podanom dovolaní riadne špecifikoval po viac ako 3 rokoch, najvyšší súd namietaným uznesením jeho dovolanie odmietol pre neprípustnosť. Namietané uznesenie odôvodnil tým, že sťažovateľ nekonkretizoval právnu otázku, na riešenie ktorej založil krajský súd svoje rozhodnutie, a zároveň sa stotožnil s argumentáciou súdov nižších inštancií, že sťažovateľ nebol aktívne vecne legitimovaný na podanie žaloby.

II.

9. Proti namietaným rozhodnutiam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) z dôvodu nezákonného rozhodnutia súdu došlo k vráteniu nehnuteľnosti povinnému a k vráteniu vydraženej sumy vydražiteľovi, v dôsledku čoho sťažovateľovi ušiel zisk, pretože po zrušení nezákonného rozhodnutia – prvého uznesenia o neschválení príklepu – už nebolo možné dražbu opätovne vykonať, keďže vydražiteľ už nemal po viac ako dva a pol roku o vydraženú nehnuteľnosť záujem. Konanie po udelení príklepu malo byť dokončené podľa Exekučného poriadku bez ohľadu na prebiehajúce konkurzné konanie;

- b) vo vzťahu k nedostatku svojej aktívnej legitímácie sťažovateľ uviedol, že rozhodnutie o schválení príklepu sa nepochybne týka *de facto* trov exekúcie, keďže je schvaľovaná žiadosť podaná exekútorom a týka sa aj odmeny exekútora, ktorá sa v čase schvaľovania príklepu nachádza už na účte exekútora. Zároveň sťažovateľ podrobne argumentoval, že sťažovateľ ako exekútor je účastníkom konania uvedeného v § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), keďže exekútor vystupuje ako účastník exekučného súdneho konania v časti rozhodovania o trovách exekúcie, a § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. nešpecifikuje, že by účastník konania musel byť považovaný za účastníka celého konania žaloby;
- c) v zmysle názoru krajského súdu je potrebné § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. vykladať reštriktívne, avšak uvedený názor je zjavne nesprávny a vedie k porušeniu princípu zákazu *denegatio iustitiae*, keďže fakticky znemožňuje sťažovateľovi domáhať sa nároku na náhradu škody za škodu spôsobenú rozhodnutím, v príčinnej súvislosti s ktorým mu vznikla škoda a ktoré bolo zrušené pre jeho nezákonnosť;
- d) krajský súd použil na skutkový stav sťažovateľa nesprávne ustanovenia právnej normy – § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., na ktoré zameraný svoju argumentáciu. Správne mal krajský súd aplikovať § 5 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý sa týka zrušených rozhodnutí v iných ako správnych konaniach. Nesprávnym právnym posúdením otázky aktívnej vecnej legitímácie došlo k odňatiu práva sťažovateľa účinne sa domáhať spravodlivosti na súde;
- e) krajský súd neodôvodnil svoj právny záver, podľa ktorého sťažovateľovi v preskúvanom konaní nevznikla žiadna škoda, pričom toto tvrdenie je spojené s príčinnou súvislosťou medzi vznikom škody a vydaním nezákonného rozhodnutia. Bez ďalšieho krajský súd len konštatoval, že škodu uhradza povinný;
- f) argumentácia krajského súdu je nepreskúmateľná, krajský súd sa v nej nezaoberal žiadnym spôsobom argumentáciou predloženou sťažovateľom v jeho odvolaní;
- g) sťažovateľ nesúhlasí so záverom najvyššieho súdu, podľa ktorého právnu otázku v dovolacom konaní bližšie nekonkretizoval, pretože ju uviedol priamo v čl. III ods. 4 na strane 2 svojho dovolania;
- h) rovnako nesúhlasí s právnym názorom najvyššieho súdu na jeho aktívnu legitímáciu v konaní z dôvodov, ktoré už uviedol vo svojej argumentácii proti odôvodneniu namietaného rozsudku (v zmysle § 5 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. má právo na náhradu škody ten, komu nezákonným rozhodnutím vznikla škoda, bez ohľadu na to, či má postavenie účastníka konania, alebo nie).

III.

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie vlastníckeho práva (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu), práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) namietanými rozhodnutiami. K porušeniu uvedených práv malo dôjsť v podstate v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľa v preskúvanom konaní.

III.1. K namietanému porušeniu uplatnených práv rozsudkom krajského súdu:

11. Argumentácia sťažovateľa sa vo vzťahu k namietanému rozsudku krajského súdu zameriava na jeho ústavnú neudržateľnosť pre nedostatočnosť dôvodov. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ predmetné námietky subsumovateľné pod vadu nesprávneho právneho posúdenia veci

vzniesol aj v dovolaní smerujúcom proti namietanému rozsudku krajského súdu, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

12. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd so sťažovateľom vznesenými dovolaciami námietkami vecne zaoberal a rozhodol o nich, uvedené vylučuje právomoc ústavného súdu sa meritórne relevantnou časťou ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti namietanému rozsudku krajského súdu, zaoberať (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 503/2021).

III.2. K namietanému porušeniu uplatnených práv uznesením najvyššieho súdu:

13. Sťažovateľ podané dovolanie odôvodnil dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP nesprávnym právnym posúdením veci krajským súdom vo vzťahu k právnej otázke týkajúcej sa aktívnej legitímácie sťažovateľa na podanie žaloby o náhradu škody spôsobenej orgánom verejnej moci v prípade, ak mu zákon priznáva postavenie sporovej strany iba pre časť konania, v ktorej sa rozhoduje o trovách konania. Ústavný súd teda skúmal, či sa najvyšší súd odchyľil od prípustného výkladu aplikovaných právnych noriem oboznámením sa s obsahom namietaných rozhodnutí, ktoré je potrebné chápať ako jeden vecný celok.

14. K argumentácii sťažovateľa, ktorá sa svojím obsahom v podstate zhodovala s argumentáciou predloženou v jeho ústavnej sťažnosti, najvyšší súd vo svojom uznesení, ktorým dovolanie odmietol ako neprípustné, v podstatnom uviedol:

a) v bode 13 namietaného uznesenia najvyšší súd konštatoval, že sťažovateľ v dovolaní uviedol len všeobecnú charakteristiku nesprávností, ku ktorým podľa jeho názoru došlo pri právnom posudzovaní veci krajským súdom, avšak nekonkretizoval právnú otázku, na riešení ktorej založil krajský súd svoje rozhodnutie, t. j. žiadnym spôsobom nenastolil, nevymedzil, neformuloval ani nepomenoval právnú otázku zásadného významu, a túto otázku nebolo možné vyabstrahovať ani z dovolania ako celku bez toho, aby bola znevýhodnená procesná protistrana. Najvyšší súd následne v bode 16 nad rámec dôvodov namietaného uznesenia poukázal na definíciu aktívnej vecnej legitímácie a povinnosť súdu skúmať ju v každom štádiu konania, ako aj následky jej nedostatku v konaní, citujúc rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/205/2009 z 29. júna 2010 a sp. zn. 3Cdo/192/2004;

b) následne v bode 16.2 najvyšší súd konštatoval, že v preskúmvanej veci bolo potrebné vychádzať z toho, ako v podanej žalobe sťažovateľ vymedzil skutkový rámec, z ktorého vyvodzoval svoj nárok na zaplatenie požadovanej sumy, t. j. ako vymedzil právny vzťah, z ktorého vyvodzoval žalobou uplatnený nárok. Sťažovateľ za rozhodujúce pre uplatnenie nároku považoval zrušenie prvého uznesenia o neschválení príklepu v exekučnom konaní, v ktorom vystupoval ako súdny exekútor. V dôsledku tejto skutočnosti sťažovateľ tvrdil, že bol ukrátený na odmene súdneho exekútora. Najvyšší súd následne poukázal na právne závery súdov nižšieho stupňa citované v úvodnej časti namietaného uznesenia, v ktorých súdy rozborom príslušných ustanovení Exekučného poriadku dospeli k záveru, že sťažovateľ nemá aktívnu legitímáciu na uplatňovanie tvrdeného nároku. Ako dôvod uvedeného záveru konštatovali, že v konaní, v ktorom mu mala vzniknúť škoda, sťažovateľ nemal postavenie účastníka konania. Zároveň najvyšší súd poukázal na § 37 ods. 1 Exekučného poriadku, ktorý súdnemu exekútorovi postavenie účastníka konania priznáva len v prípade, ak sa rozhoduje o trovách konania. Najvyšší súd konštatoval, že závery súdov nižšieho stupňa v tejto veci sú riadne odôvodnené a zároveň zodpovedajú zmyslu a podstate aplikovaných právnych noriem.

15. Namietané uznesenie najvyššieho súdu sa odvoláva na odôvodnenie namietaného rozsudku, ktorým krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu v napadnutej zamietajúcej časti. V namietanom rozsudku sa krajský súd stotožnil so skutkovým a právnym posúdením danej veci. Za podstatnú pre rozhodnutie označil otázku, či sťažovateľ je oprávnený domáhať sa náhrady škody spôsobenej uznesením o neschválení príklepu v Exekučnom poriadku, ktorý status účastníka konania exekútorovi priznáva len pre určitú časť konania. Postavenie exekútora ako účastníka pre určitú časť (exekučného) konania je podľa krajského súdu potrebné vyvodiť z konkrétnej procesnej situácie. Uznesením o neschválení príklepu exekučný súd nerozhodoval o právach a ani o povinnostiach, ktoré by sa týkali súdneho exekútora, nemal v ňom postavenie účastníka konania, a preto nemá nárok na náhradu škody.

16. Krajský súd poukázal na to, že chápanie účastníctva exekútora v exekučnom konaní v takom širokom rozsahu, ako ho uvádzal sťažovateľ, nemá oporu v zákone a je aj v logickom rozpore s tým, že Exekučný poriadok výslovne v ustanovení § 37 ods. 1 stanovoval, že účastníkmi konania sú oprávnený a povinný; iné osoby sú účastníkmi len tej časti konania, v ktorej im toto postavenie priznáva tento zákon a poverený exekútor, len keď sa rozhoduje o trovách exekúcie. Ak by Exekučný zákon vychádzal z toho, že v podstate celé exekučné konanie vedie k vymoženiu pohľadávky vyplývajúcej z exekučného titulu, jej príslušenstva a trov exekúcie, a tým k nároku exekútora na odmenu, tak ako to tvrdil sťažovateľ, nemalo by zmysel upravovať postavenie exekútora ako účastníka len pre rozhodovanie o trovách, ale v zákone by uviedol priamo a výslovne, že exekútor je účastníkom celého exekučného konania. Napokon krajský súd uzavrel, že v predmetnom konaní nedošlo k vymoženiu pohľadávky potom, keď nebol schválený príklep, a z uvedeného dôvodu nevzniklo ani právo na odmenu sťažovateľa.

17. Ústavný súd k námietke sťažovateľa o nesprávnosti záveru najvyššieho súdu, podľa ktorého v podanom dovolaní nedostatočne formuloval svoju dovolaciu otázku, poukazuje na to, že z obsahu namietaného uznesenia vyplýva, že napriek spomínanému záveru sa najvyšší súd sťažovateľom položenou dovolacou otázkou zaoberal (pozri bod 16 a jeho podbody 16.1 a 16.2), aj keď zároveň konštatoval, že táto jeho argumentácia ide nad rámec dôvodov rozhodnutia. Z pohľadu princípu materiálnej ochrany ústavnosti však uvedený nesprávny záver najvyššieho súdu sám osebe nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia uplatnených práv sťažovateľa.

18. Vo vzťahu k argumentácii týkajúcej sa otázky podstatnej pre rozhodnutie v tejto veci, a to otázky aktívnej vecnej legitímácie, ústavný súd poznamenáva, že vo svojej rozhodovacej činnosti sa postavením súdneho exekútora pri výkone exekučnej činnosti už zaoberal. Vo svojom náleze sp. zn. PL. ÚS 49/03 uviedol, že právne postavenie exekútora je determinované tým, že vykonáva úlohy (orgánu) verejnej (štátnej) moci, a z tohto dôvodu sa naňho vzťahujú iné kritériá než na právne postavenie subjektov, ktoré nevykonávajú verejnú (štátnu) moc (súdnu moc). Exekútor vykonáva v zásade úlohy štátneho orgánu. Z toho vyplýva aj to, že jeho právne postavenie, práva a povinnosti a obmedzenia zákon ustanovuje v úzkej spojitosti s týmto jeho osobitným postavením. Právne postavenie exekútora je ustanovené tak, že v rámci deľby verejnej (štátnej) moci sa exekútor podieľa na plnení pozitívneho záväzku štátu v súvislosti s realizáciou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v rozsahu ustanovenom zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy).

19. V súvislosti s nárokom na priznanie trov exekúcie ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že samotná skutočnosť, že v konečnom dôsledku môže nastať stav, keď nebudú uspokojené všetky nároky exekútora pri výkone exekúcie, nemusí viesť k protiústavným dôsledkom. Toto riziko, ktoré exekútor nesie, je odôvodnené a do značnej miery kompenzované jeho v podstate monopolným postavením pri výkone exekúcie. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (Van der Musselle proti Belgicku, rozsudok z 23. 11. 1983, séria A č. 70), v ktorom bolo zdôraznené, že riziko s výkonom určitej profesie (v citovanom prípade advokáta), kam spadá i riziko neuhradenia odmeny za odvedenú prácu, je na druhej strane vyvážené výhodami súvisiacimi s výkonom tejto profesie (III. ÚS 351/07, IV. ÚS 236/08, II. ÚS 619/2016).

20. Ústavný súd konštatuje, že výklad a použitie ustanovení zákona č. 514/2013 Z. z. v spojení s § 37 ods. 1 Exekučného poriadku súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci nie je v rozpore s účelom a cieľom uvedených ustanovení. Škoda na strane sťažovateľa vznikla v konaní, v ktorom vystupoval v postavení vykonávateľa verejnej moci. Legitímna nádej sťažovateľa na zaplatenie odmeny súdneho exekútora, ktorá bola dôvodom uplatneného nároku na náhradu škody v preskúvanom prípade, by mohla vzniknúť a byť predmetom súdnej ochrany iba v prípade, ak by preukazne došlo k splneniu všetkých podmienok na priznanie tohto nároku v dotknutom exekučnom konaní. Inak povedané, záver súdov, podľa ktorého legitímna nádej sťažovateľa na zhmotnenie jeho odmeny v dotknutom exekučnom konaní by mohla vzniknúť až od okamihu vymoženía dotknutej pohľadávky, možno považovať za ústavne akceptovateľný. Až okamihom vymoženía dotknutej pohľadávky by totiž došlo k splneniu všetkých podmienok na priznanie ním v preskúvanom konaní uplatnenej náhrady škody. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že záver súdov, podľa ktorého sťažovateľ nebol v preskúvanom konaní aktívne vecne legitimovaný, nemožno považovať za svojvoľný.

21. Ústavný súd v namietanom uznesení teda nezistil taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné so sťažovateľom v ústavnej sťažnosti uplatnenými právami. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2024

Robert Šorl
predseda senátu